

Regeringen, Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över remiss om En stärkt hästnäring för företagande, jämställdhet, jämlikhet och folkhälsa, SOU 2025:58.

Er beteckning: LI2025/01991

Sammanfattning

En stärkt hästnäring bidrar till hållbar utveckling i Kronobergs län, inte minst till social hållbarhet. Länsstyrelsen Kronoberg anser att hästföretagande utgör en viktig del av landsbygdens ekonomi.

För att skapa bättre förutsättningar för underlag till myndigheter, företagande och intressenter i hästnäringen förordar Länsstyrelsen att bättre statistikunderlag skapas.

Länsstyrelsen Kronoberg anser emellertid inte att hästnäringen ska ta del av stöden som riktar sig till livsmedelsproducerande företag. Syftet med hästverksamheten är sällan livsmedelsproduktion.

Däremot anser Länsstyrelsen Kronoberg att hästnäringen ska kunna ta del av stöd som riktar sig mot mål för att för att bibehålla ett öppet odlingslandskap samt där lantbruksföretag avser att skapa diversifierande verksamhet. Vidare föreslås att hästverksamhet inkluderas i målen med kompetensutveckling så att kurser i hästföretagande kan erbjudas. CAP budgeten behöver öka om hästnäringen ska ingå mer än idag.

Länsstyrelsen avstyrker de redovisade förslagen runt veterinära frågor i sin helhet. Länsstyrelsen avstyrker även införandet av ViLA för häst.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om digitala hästpass.
Länsstyrelsen avstyrker däremot utredarens bedömning om att möjliggöra användning av virtuella stängsel för häst.

Länsstyrelsen anser det kan vara intressant att se över möjligheten till att stödja drift av anläggningar för ridskolor med nationella stöd.

Avsnitt 2 Utvecklingen i hästnäringen

Utredningen konstaterar att det är svårt att kartlägga nuläget i sektorn och hur den utvecklats över tid då statistiken kring hästnäringens verksamheter är bristfällig.

2.10 Utredarens överväganden och förslag.

Länsstyrelsen ser positivt på utredarens förslag. Att regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att ta fram nödvändiga system och lämpliga parametrar, bland annat antal hästar och anläggningar med häst samt produktions- och lönsamhetsmått för att kunna följa utvecklingen av hästföretagande. Produktivitetmått behöver vara anpassade till den hästverksamhet som avses.

Att förbättra statistiken kring hästhållningen är sannolikt förenat med ökad administration för myndighet och hästägarna. Ett sätt att fånga upp hästar på lantbruksfastigheter är att den jordbruksekonomiska undersökningen som görs kan utökas för att tydligare omfatta hästverksamhet och dess olika inriktningar. Då många hästföretag redan idag får fylla i den, då de är blandade jordbruksföretag skulle det innebära att den administrativa bördan hålls nere. Viktigt är dock att den som svarar kan särskilja hästverksamheten i företaget från jordbruksverksamheten.

Avsnitt 3 Stärkt företagande och ökad sysselsättning

Länsstyrelsen Kronoberg anser att hästföretagande utgör en viktig del av landsbygdens ekonomi. Att denna näring utvecklas och är lönsam är viktigt för landsbygden och jordbruksföretag då tex. foderproduktion kommer från jordbruket. Ett problem med att lyfta in hästarna mer än idag i gemensamma jordbrukspolitiken är att budgeten i nästa programperiod beräknas minska märkbart samtidigt som behoven av att stötta inhemsk livsmedelsproduktion ökar i en orolig omvärld.

3.19 Utredarens överväganden och förslag.

3.19.1-3 Hästnäringen i gemensamma jordbrukspolitiken

Länsstyrelsen avstyrker att hästföretagande inkluderas i investeringsstödet för ökad konkurrenskraft för såväl större som små företag. Stödet syftar i första hand till att öka livsmedelsproduktionen och hästar föds sällan upp för att bli livsmedel. I tider där osäkerheten kring livsmedelsförsörjning är påfallande krävs ett fokus på att bibehålla och stärka lönsamheten för livsmedelsproducerande jordbruksföretag. Därtill anger utredaren att det behöver finnas bättre underlag i form av lönsamhets- och produktivitetsmått för hästföretag för att bättre kunna förstå hästnäringens lönsamhet. Avsaknad av detta skulle antagligen bidra till stor transaktionskostnad för ett eventuellt stöd för såväl myndighet som sökande.

Länsstyrelsen anser det rimligt att hästnäringen även fortsättningsvis har möjlighet att söka diversifieringsstöd. Detta för att stärka lönsamheten i livsmedelsproducerande företag.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att hästägare även fortsättningsvis kan söka miljöersättning för betesmarker då de bidrar till öppethållande av betesmarker och biologisk mångfald. Här finns en potential till att hästarna kan bidra ännu mera. Därför bör hästägare tydligt inkluderas i målgruppen för kompetensutveckling inom olika områden, tex Ett rikt odlingslandskap, Greppa Näringen och Djurvälstånd.

Länsstyrelsen är tveksam till att hästar ska räknas in i djurtätheten för kompensationsstödet. Det kan vara svårt att fastslå kring vilken nivå djurtätheten ska beräknas för olika hästar i proportion till möjlig avbetning. Därtill riskerar stödet bli svårt att kontrollera och minskad förväntad budget för jordbrukspolitiken utgör ytterligare ett skäl till att vi är tveksamma.

Länsstyrelsen ställer sig försiktigt positiva till att Jordbruksverket får i uppdrag att undersöka om finansiella instrument inom ramen för gemensamma jordbrukspolitiken även kan vara aktuellt för större investeringar i hästnäringen.

Länsstyrelsen anser vidare att om det införs andra investeringsstöd som har till syfte att främja utveckling på landsbygden bör hästnäringen kunna ingå i dessa. Länsstyrelsen anser det viktigt

utifrån jämställdhetssynpunkt att möjligheten till kapital för investering i hästnäring skapas för att stötta kvinnligt företagande. Flera företag inom hästnäring drivs av kvinnor.

3.19.4 Bygglov och strandskydd

Utredaren konstaterar att nuvarande regler kan uppfattas som otydliga, vilket innebär att företagare ofta inte på förhand kan fastställa om deras byggnation omfattas av bygglovsplikt eller inte.

Länsstyrelsen anser att en ökad tydlighet är önskvärd för all typ av företagande, men tar i övrigt inte ställning i sakfrågan.

3.19.5 Konsumentköplagen

Länsstyrelsen har ingen invändning mot förslaget till en lagändring som innebär att köp av hästar undantas från konsumentköplagens tillämpningsområde vid näringsidkares försäljning till privatpersoner. Samtidigt ska företagare inte kunna sälja hästar med dolda fel om ångerrätten tas bort.

3.19.6 Minskad regelbörda och ökat stöd i det administrativa arbetet

Länsstyrelsen tillstyrker att Jordbruksverket får i uppdrag att minska regelbördan för hästägare och att Tillväxtverket utvecklar verksamt.se för hästverksamheter. Detta för att tydliggöra både för myndighet och företagare vilka regelverk som är aktuella.

3.19.7 Veterinära frågor

Länsstyrelsen vill understryka vikten av att hästföretagare i hela landet har tillgång till veterinära tjänster.

Länsstyrelsen avstyrker dock de redovisade förslagen i sin helhet. Länsstyrelsen bedömer att de föreslagna kompensatoriska åtgärderna, i form av införande av villkorad läkemedelsanvändning (ViLA) för häst samt utvidgade befogenheter för seminassistenter och husdjurstekniker att utföra ultraljudsundersökningar och dräktighetsdiagnostik, innebär betydande risker för djurvälfärd, smittskydd, arbetsmiljö och rättssäkerhet. Förslagen löser överhuvudtaget inte veterinärbristen i Sverige, utan innebär i stället en risk att ansvar och medicinska risker läggs på djurägare och andra än veterinärer.

Hästar är stora, flyktbenägna djur och många sjukdomstillstånd hos häst har ett snabbt och ibland dramatiskt förlopp. Tillgång till veterinärmedicinsk kompetens är därför en grundförutsättning för god djurhälsa och ett starkt djurskydd. Länsstyrelsen anser att diagnosställande hos djur är förbehållet veterinärer och förutsätter därmed veterinärmedicinsk utbildning. Det innefattar en samlad bedömning av sjukdomshistoria, klinisk undersökning, differentialdiagnostiska överväganden samt, vid behov, användning och tolkning av laboratorieanalyser, bilddiagnostik och andra diagnostiska metoder. Dessa moment kan inte reduceras till schematiska symtombilder eller delegeras till djurägare eller icke legitimerad personal utan betydande risk för felbedömningar, fördröjd korrekt behandling och ökat djurlidande.

Länsstyrelsen avstyrker bestämt införandet av ViLA för häst. Även om ViLA har visat sig fungera inom vissa delar av animalieproduktionen är hästar inte jämförbara med exempelvis nötkreatur, får och gris. Hästar har ofta snabbare sjukdomsförlopp, hög smärtskänslighet, stor stresspåverkan och betydande individvariation. Många tillstånd kräver en klinisk helhetsbedömning och kan inte hanteras genom symtomstyrd behandling utan föregående veterinärmedicinsk diagnos.

Att ge hästägare möjlighet att initiera behandling utan veterinärbedömning riskerar att maskera tidiga tecken på allvarliga tillstånd, fördröja veterinärkontakt och i vissa fall förvärra sjukdomsförloppet. Exempel på tillstånd där till synes lindriga symtom snabbt kan utvecklas till livshotande situationer är kolik, feber av oklar orsak, luftvägsproblem, hälla, hudinfektioner, sårskador och ögonsjukdomar. Flera av dessa tillstånd kan kräva akut veterinärmedicinsk eller kirurgisk behandling. Felaktig eller fördröjd åtgärd kan få mycket allvarliga konsekvenser.

Utredningen anger inte heller tydligt vilka sjukdomstillstånd som skulle omfattas av ViLA för häst, vilket gör riskerna svåra att överblicka. Länsstyrelsen bedömer att det inte finns några hästsjukdomar som lämpar sig för behandling av djurhållare på egen hand utan föregående veterinärmedicinsk diagnostik.

När det gäller förslagen om att tillåta seminassistenter eller husdjurstekniker att utföra rektala ultraljudsundersökningar, bedömning av reproduktionsstatus och dräktighetsdiagnostik av ston vill länsstyrelsen särskilt framhålla att dessa åtgärder inte är att

betrakta som rutinmässiga tekniska moment. Även här, likt förslaget om ViLA, utgör medicinska bedömningar som bygger på djupgående kunskaper i anatomi, fysiologi, patologi, infektionslära, farmakologi och akutsjukvård.

Sådan kompetens kräver veterinärutbildning om minst 5,5 år, legitimation och ofta även särskild erfarenhet eller specialisering inom hästreproduktion. Att förutsätta att en kortare kompletterande utbildning för seminassistenter eller husdjurstekniker skulle kunna ersätta denna samlade kompetens innebär enligt länsstyrelsens bedömning en allvarlig underskattning av de medicinska och djurskyddsmässiga riskerna.

Därtill medför hantering av stoets reproduktionsorgan och rektala undersökningar betydande djurskydds- och arbetsmiljörisker. Det föreligger risk för rektalbristningar, vilket är en livshotande komplikation, samt risk för aggressivt beteende, spark- och bettskador. I vissa situationer krävs sedering, vilket endast veterinärer har både rätt och kompetens att utföra på ett säkert sätt. Att flytta dessa moment till mindre utbildad personal bedöms öka riskerna både för djur och människor.

Förslagen väcker även rättssäkerhetsfrågor. När icke-legitimerad personal utför åtgärder med betydande medicinsk risk uppstår oklarheter kring ansvar vid felbehandling, skyldighet att journalföra samt ansvar vid bristande djurskydd. Veterinärer omfattas av legitimation, disciplinärt ansvar, journalföringsplikt och patientsäkerhetskrav, vilket inte gäller för tekniker eller assistenter.

Sammantaget anser Länsstyrelsen att de aktuella förslagen är anmärkningsvärda och riskerar att försämra djurvälståndet, öka djurlidandet och försvåra tillsyn och ansvarsfördelning. Förslagen löser inte veterinärbristen, utan riskerar i stället att urholka den veterinärmedicinska professionens roll. Fokus bör i stället ligga på långsiktiga strukturella åtgärder för att stärka tillgången till veterinärer, förbättra arbetsvillkor och säkerställa tillgång till kvalificerad veterinärvård i hela landet.

3.19.8 Utveckla digitala hästpass

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

3.19.9 Ge digitalisering i hästsektorn hög prioritet i forskningsupplysningar

Länsstyrelsen har inget att erinra mot utredningens bedömning att digitalisering i hästsektorn ges hög prioritet i forskningsutlysningar.

Länsstyrelsen avstyrker däremot utredarens bedömning om att möjliggöra användning av virtuella stängsel för häst, avsnitt 3.18.17. Länsstyrelsen bedömer att tekniken i sin nuvarande form inte är förenlig med ett gott djurskydd för häst och att förslaget innebär betydande risker för djurvälstånd, säkerhet och tillsyn. Förslaget saknar tillräckligt vetenskapligt underlag avseende häst och tar inte tillräcklig hänsyn till hästens särskilda beteende, fysiologi och användningsområden.

Hästen skiljer sig väsentligt från de djurslag där virtuella stängsel i dag testats eller används, såsom nötkreatur, får och getter. Hästar är stora, snabbt rörliga och uttalat flyktbenägna djur med stark reaktion på plötsliga stimuli. Deras beteende präglas av snabba rörelser, hög stresskänslighet och kraftiga flyktreaktioner, vilket medför särskilda risker vid användning av system som bygger på elektrisk stimulans för beteende styrning. Det finns en påtaglig risk för att hästar, särskilt vid rädsla, panik eller yttre störningar, springer mot eller igenom en virtuell gräns och därmed utsätts för upprepade elstötter utan möjlighet till fysisk avgränsning eller skydd.

Länsstyrelsen konstaterar att det i dagsläget saknas vetenskapliga studier som utvärderar virtuella stängsels påverkan på hästars inläring, stressnivåer, beteende, långsiktiga välfärd och skaderisk. Detta framhålls även i utredningen. Att införa en teknik för ett djurslag där kunskapsläget är bristfälligt strider mot försiktighetsprincipen inom djurskyddet. De studier som redovisas i utredningen avser andra djurslag och kan inte utan vidare extrapoleras till häst.

För häst fyller det fysiska stängslet inte enbart funktionen att avgränsa ett område, utan även att ge visuell och fysisk vägledning, minska risken för flykt samt skydda hästen från att ta sig ut i trafik, bebyggelse eller andra riskmiljöer. Ett virtuellt stängsel ger inget skydd mot yttre hot eller störningar, såsom lösa hundar, vilda djur, människor eller plötsliga ljud, och kan därmed öka risken för olyckor med allvarliga konsekvenser för både djur och människor.

Sammantaget anser Länsstyrelsen att de potentiella fördelar som virtuella stängsel kan ha för vissa produktionsdjur inte väger upp de betydande risker som tekniken innebär för häst. Förslaget är inte tillräckligt underbyggt och riskerar att leda till försämrad djurvelfärd, ökad olycksrisk och försvårad tillsyn.

Avsnitt 4 Utbildningsbehov inom hästnäringen

Länsstyrelsen anser att hög kompetens alltid är av godo för att höja lönsamheten i branschen, men kan inte bedöma om det är rätt åtgärder som föreslås. Vid framtagandet av yrkesutbildningar för häst är det viktigt att förslagen leder till att utbildningarna blir intressanta för båda könen liksom för de med utländsk bakgrund.

Avsnitt 5 Möjligheter för fler att delta i hästverksamheter

Deltagande i hästverksamhet ger förbättrad folkhälsa genom fysisk aktivitet som kan ge samhällsekonomiska vinster.

5.8 Utredarens överväganden och förslag

Länsstyrelsen har för lite kunskap om och har därför svårt att uttala sig om riktat statligt stöd som fördelas av Riksidrottsförbundet (5.8.7) och statligt stöd för drift av anläggningar och ridskolor (5.8.9).

5.8.8 Mer stöd för investeringar i hästanläggningar

Ett investeringsstöd som myndigheter, kommuner, regioner, företag, föreningar och andra organisationer kan söka för fritids- och idrottsanläggningar och i detta fall hästanläggningar skulle gynna flera. Genom att tillgänglighetsanpassa och underhålla anläggningar för att uppfylla lagar och regler kan hästanläggningar fortsätta att drivas säkert och för alla. Sänks kostnaderna för investeringar på anläggningarna möjliggörs en lägre kostnad för deltagarna, vilket gynnar de med mindre ekonomiska förutsättningar.

Länsstyrelsen anser dock inte att det i CAP budgeten ska införas ett investeringsstöd för fritids- och idrottsanläggningar på liknande sätt som inom ramen för Landsbygdsprogrammet 2014–2020 i nästa programperiod. Länsstyrelsen Kronoberg hade endast en ansökan till hästanläggning under den programperioden som fick bifall. Att hantera den typen stöd som EU-stöd är administrativt kostsamt,

varför vi hellre skulle förorda nationell finansiering när nu samtidigt CAP budgeten beräknas minska.

Konsekvenser för en hållbar utveckling i länet

En stärkt hästnäring, baserat på betänkandet skulle bidra till hållbar utveckling i Kronobergs län, i första hand bidra till social hållbarhet.

Miljömässiga konsekvenser

En stärkt hästnäring i länet kan ge bättre utnyttjande av betesmark och bidra till att bevara det öppna landskapet och den biologiska mångfalden. Åtgärder och investeringar i gröna lösningar stödjer ett mer långsiktigt företagande.

Ekonomiska konsekvenser

Stärkt konkurrenskraft för länets hästnäring genom ökade satsningar och stödåtgärder kan ge positiva ekonomiska konsekvenser. Detta skulle kunna leda till ökad lönsamhet och fler arbetstillfällen för kvinnor och män.

Konsekvenser för social hållbarhet

Stärkta lokalsamhällen genom fler arbetstillfällen för kvinnor och män bidrar till social hållbarhet i länet och folkhälsa.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Maria Arnholm med landsbygdsdirektör Stefan Carlsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsveterinär Fredrik Holm och handläggare Charlotte Frödå medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.